

лік і звітність», оскільки ці дві підсистеми господарського обліку надзвичайно пов'язані між собою, адже мають одну й ту ж інформаційну базу, яка потім узагальнюється в цих двох підсистемах по-різному.

Таким чином, на нашу думку, організація навчального процесу з урахуванням вказаних пропозицій дасть можливість не лише дотримуватись основних засад Болонської декларації, а й створити умови для того, щоб наш ВНЗ як один з провідних вітчизняних ВНЗ випускав не просто обліковців, а фахівців своєї справи, які затребувані на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ковач С. І.* Організація самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни «Податковий облік і звітність». // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів. Зб. матеріалів наук.-метод. конф. 2—4 лютого 2005 р. — К.: КНЕУ, 2005. — Т. 1. — С. 326—328.

2. *Єранкін О. О.* Логічність формування навчального процесу з урахуванням вимог ринку праці. // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів. Зб. матеріалів наук.-метод. конф. 2—4 лютого 2005 р. — К.: КНЕУ, 2005. — Т. 1. — С. 98—100.

3. *Ковач С. І., Мельничук В. В.* Навчально-методичні матеріали до вивчення дисципліни «Податковий облік і звітність». // Магістерські програми. Облік і аудит: Програма «Облік і аудит в управлінні підприємницькою діяльністю». 2004/2005 навч. рік / Кол. авт. під кер. М. В. Кужельного. — К.: КНЕУ, 2004.

4. *Робоча програма дисципліни «Податковий облік» для спеціальності 6106 «Облік і аудит»./ Укл. Мельничук В. В., Ковач С. І. — К.: КНЕУ, 2005.*

О. М. КОРОБКО, канд. екон. наук, асистент,

Г. О. GERMANCHUK, ст. викладач,

О. А. БОЯРОВА, канд. екон. наук, асистент

(Національний аграрний університет)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ» У СВІТЛІ БОЛОНСЬКОЇ УГОДИ

Сучасний рівень розвитку національної системи освіти стає не тільки важливою умовою економічної та політичної незалежності країни, але й необхідною умовою ефективного входження у світо-

ву економічну співдружність та сприяння соціальному прогресу. Суспільства, сучасні чи модернізовані, постіндустріальні й ті, що розвиваються, мають зростаючу потребу в доступі до вищої освіти, диверсифікації видів і типів програм вищої освіти, з одночасною потребою у фундаменталізації базових знань висококваліфікованих фахівців.

Формування європейського освітнього простору зафіксувала Болонська угода в 1999 р., констатуючи встановлення європейської зони вищої освіти і забезпечуючи розповсюдження європейської системи вищої освіти.

Основною метою нової системи отримання того чи іншого академічного ступеня є сприяння в працевлаштуванні європейських громадян. У зв'язку з цим основними завданнями Болонської угоди є вихід із рамок задач академічного визнання в напрямку оцінки компетентності, а також підвищення конкурентоздатності європейської системи вищої освіти.

Система освіти України успадкувала основні переваги і недоліки радянської освітньої системи. З реформуванням вищої освіти в Україні необхідно зберегти і розвинути все найкраще, що було в попередній системі, а також творчо використовувати досягнення світового досвіду, активізувати пошуки нового.

Головною метою реформування є забезпечення якості освіти, що відповідає потребам постіндустріального суспільства, що розвивається, з урахуванням економічних можливостей і реальних потреб держави.

Для формування високого професійного рівня знань майбутніх фахівців економічного профілю значну роль відіграє курс «Звітність підприємств».

Доцільність вивчення матеріалу курсу обумовлена, становленням та розвитком України як незалежної держави, формуванням її ринкової моделі господарювання, поступовою інтеграцією країни у світову співдружність, що вимагає нового рівня багатосторонніх економічних взаємовідносин та відповідного стандартизованого інформаційного забезпечення.

Метою вивчення курсу є надання знань про зміст, структуру, порядок складання і використання звітності підприємства.

Основними завданнями курсу є вивчення методики і техніки складання фінансової, податкової, статистичної та спеціальної звітності, передбаченої стандартами бухгалтерського обліку і законодавством України.

При вивченні курсу розглядається звітність як елемент методу бухгалтерського обліку, розкривається сутність загальних пи-

тань, що використовуються у вітчизняній та міжнародній практиці. Значна увага приділяється загальним вимогам до фінансової звітності та методиці складання конкретних форм фінансової звітності: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, приміткам і поясненням до фінансової звітності. Викладаються такі важливі питання як виправлення помилок і внесення змін до фінансових звітів. Розглядається питання складання зведеної і консолідованої фінансової звітності фінансового звіту та суб'єкта малого підприємства.

З метою активізації навчального процесу при вивченні дисципліни застосовуються такі методи, як проблемні лекції, практичні заняття із застосуванням задач з порядком складання фінансової звітності, розрахунків, тестування, семінари — дискусії.

Вузівська лекція — головний ланцюг дидактичного циклу навчання. Її мета — формування орієнтаційної основи для подальшого засвоєння студентами навчального матеріалу. В житті сучасної вищої школи лекцію часто називають «гарячою точкою». Слово «лекція» має латинський корінь, від латинського «lection» — читання.

Викладачу необхідно при проведенні лекції максимально точно і повно освітити теоретичну сторону питання. Бажано використовувати засоби наочності та наводити конкретні приклади. Необхідно дати на лекції перелік довідкової літератури.

Лекція — методологічна й організаційна основа для усіх форм навчальних занять, у тому числі самостійних. Методологічна основа проявляється у введенні студента в науку взагалі, наданні навчальному курсу концептуальності, організаційна — передбачає, що всі інші форми навчальних занять так чи інакше «зав'язані» на лекцію, найчастіше логічно впливають за нею, спираються на неї змістовно і тематично.

У ряді випадків лекція виконує функцію основного джерела інформації: при відсутності підручників і навчальних посібників, частіше по новим курсам, у випадку, коли нові наукові дані по тій чи іншій темі не знайшли відображення в підручниках, окремі розділи і теми курсів дуже складні для самостійного вивчення. У таких випадках тільки лектор може методично допомогти студентам в освоєнні складного матеріалу.

Мета лекції сформулювати у студентів уявлення про звітність підприємств, фондову біржу, показати необхідність вивчення кожної теми, засвоїти основні терміни та поняття, мати загальні

знання щодо процесів, що відбуваються у діяльності підприємства та відображаються у звітності.

При викладанні кожної теми лекції необхідно більше уваги приділяти не словесному пояснюванню, а поданню інформації по темі за допомогою схем, зразків форм звітності, навчати методом системно-структурного аналізу поряд з іншими методами навчання, що допоможе розвинути пізнавальні інтереси, творче мислення, а також сформує науковий світогляд. Доцільно показати зразки форм звітності на конкретних підприємствах.

Розподіл часу на лекції наступний: організація — до 3 хв; визначення мети заняття — до 4 хв; мотивація — до 4 хв; актуалізація опорних знань — до 6 хв; подання матеріалу — до 55 хв; закріплення засвоєного — до 4 хв; завдання самостійної роботи — до 4 хв.

Значну роль у навчальну процесі відіграє вступна лекція, під час якої встановлюється зв'язок лекційного матеріалу з підручником. На заключній лекції підводять підсумки роботи з усього курсу, увага студентів звертають на практичну реалізацію отриманих знань, рекомендується література для подальшого вивчення різних проблем звітності підприємств, роботи над курсовим проектом, використання в практичній та науково-дослідній роботі.

Наукове й освітнє значення мають лекції стосовно вузького кола питань по формуванню фінансової, податкової, статистичної та спеціальної форм звітності з більш глибоким науковим змістом. Головна їх задача — пошуки нових шляхів у рішенні різних наукових проблем. При підготовці до лекції визначається її науковий зміст і відповідні засоби активного засвоєння. Визначається, як конкретна лекція узгоджується з попереднім і наступним матеріалом, з іншими предметами і видами навчання.

Залежно від поставлених цілей при перевірці якості навчання застосовуються різні види, рівні і форми контролю. Найпоширенішою формою контролю є тестування, яке дає можливість оцінити успішність оволодіння конкретними знаннями, окремими розділами курсу «Звітність підприємств», і є більш об'єктивним показником рівня вивчення, ніж при традиційному оцінюванні.

За формою проведення тести можуть бути індивідуальними і груповими, усними і письмовими, бланковими, предметними, апаратурними і комп'ютерними. При цьому кожен тест повинний мати кілька складених частин: посібник з роботи з тестом, тестовий зошит із завданнями лист відповідей (для бланкових методик), шаблони для обробки даних.

У сучасній вищій школі відповідно до Болонської угоди кількість аудиторних семінарських та практичних годин зменшується

ся, одночасно значна увага приділяється самостійній роботі, яка є важливим фактором засвоєння навчального матеріалу.

Метою самостійної роботи є формування у студента вмінь, знань, навичок, що здійснюється опосередковано через зміст і методи всіх видів учбових занять.

Самостійна робота — це робота студентів, яка планується та виконується по завданню і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота студентів необхідна не тільки для оволодіння певною дисципліною, але й для формування навичок самостійної роботи взагалі в навчальному, науковій, професійній діяльності, здібності приймати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблему, знаходити конструктивні рішення, вихід із непередбачуваних ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Алова Г. Н., Чихачев В. П.* Пути активизации взаимодействия преподавателя и студентов в учебном процессе современного вуза. — М., 1987.

2. *Зязюн І. А., Сысова.* Основы педагогической техники. Из-во Полтавского педагогического института, 1991.

3. *Иванова Т. В.* Культура педагогического общения. / Под ред. И. А. Зязюна / — К.: ЦВП, 1999. — 356 с.

4. *Рогинский М. Ю.* Психология обучения в вузе. Педагогическое общение. — Львов, 1991.

М. М. КРУГЛА, асистент
(Київський національний економічний університет)

ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ДИСЦИПЛІНИ: «ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»

Приєднання до Болонського процесу покликане включити Україну в загальноєвропейський освітній простір. Це дозволяє значно спростити процес уніфікації українських дипломів працевдавцями та приймальними комісіями навчальних закладів Європи, впроваджувати європейський досвід освіти у вітчизняний навчальний процес і, головним чином, забезпечити студентів європейським рівнем освіти.

Західний рівень знань передбачає досягнення достатнього рівня компетентності майбутніми фахівцями в певній сфері діяльності. Компетентність працівника слід розглядати як свідоме використання набутих знань у практичній діяльності. Її складовими можна вважати теоретичну підготовку, вміння використовувати теоретичні знання в практичній діяльності, комунікативні уміння, особистісні характеристики і, що є особливо важливим для управ-